

17/11-50

Administrasjonsrådet forutsatte samarbeid

Sorenskriver Harbek som vitne i Langeland-saken

Lagmannsretten behandlet i går det første av de 34 tiltalepunkter mot Langeland-Bergsvik. Det gjelder det rundskriv som sorenskriver Harbek som sjef for Justisdepartementet sendte ut 4. juni 1940. I Langelands bok «Dømmer ikke» heter det bl. a.: Rundskrivet ga det norske politi ordre om å innberette sine landsmenns politiske gjerninger via Jonas Lie til det tyske sikkerhetspoliti. Ved sitt skriv la Harbek grunnsteinen til den politiske straffe- og politifølgning overfor norske patrioter. En rekke små mennesker er dømt for å ha utført det Harbek her ga ordre til. I Bergsviks kommentar heter det at mens Harbek i dag sitter som sorenskriver, har nazister fått 10-15 års fengsel for samme forbrytelse.

Som vitner møtte sorenskriver Harbek, ekspedisjonssjef H. Chr. Hanson, byråsjef Diesen, riksadvokat Sund, tidligere generalmajor i statspolitiet Olbjørn, byrettsdommer Knuterud, sorenskriver Meyer og politimester Welhaven. — De ordene jeg har brukt i min bok er et konsentrat av rundskrivet, sa Langeland, og dette ble senere stående som grunnlaget for etterretningsvesenet. Alle måtte kjenne Jonas Lies innstilling da han ble ansatt i stillingen som kriminalinspektør. Administrasjonsrådet strakte seg i dette tilfellet meget langt, tyskerne ville neppe satt så mye inn på å tvinge dette gjennom om de hadde møtt motstand.

Et styre som administrasjonsrådet krevde et visst samarbeid, hevdet sorenskriver Harbek. Det norske politis stilling var på denne tid meget vanskelig. Den første tiden var politimesteren i Oslo distriktssjef for de okkuperte områder. Beslutningen om Lies utnevning ble meddelt Administrasjonsrådet 30. mai 1940. På den tid var Lie ikke så

beryktet som han senere skulle bli. Harbek konfererte med politimester Welhaven og riksadvokat Sund, som begge hadde liten lyst å sette Jonas Lie i en slik stilling. Det var heller ikke etter Administrasjonsrådets ønske at Lie ble utnevnt, men man fant å måtte bøye seg for tyskernes krav her. Hans oppgave var å ivareta norske borgeres tarv når de kom i tyskernes vold. På den tid var motstandsbevegelsen ikke organisert. Så lenge Administrasjonsrådet fungerte var heller ikke Lie noen farlig mann. Spørsmål om å melde norske patrioter var det aldri, det ble heller aldri gjort. Administrasjonsrådet oppnådde etter hvert svært lite i de saker der nordmenn kom i strid med tyskerne, og det var en sterkt medvirkende årsak til utnevningen.

Ekspedisjonssjef Hanson var den gang fungerende byråsjef i Justisdepartementet. Hans inntrykk var at Lie ble ansatt fordi tyskerne ønsket en kontaktmann, og ikke på noen måte for å hindre illegalt arbeid. Langelands kommentar fant han pretensios, tendensløs og misvisende.

Byråsjef Diesen kjente til at Lie var tyskvennlig, men trodde at han ville ivareta norske interesser når det viste seg nødvendig.

Riksadvokat Sund skrev til Justisdepartementet da han hørte om Lies ansettelse, da han fant det lite fristende å ha en slik mann i den stillingen. Også han oppfattet Lies stilling som en kontaktmann mellom det norske og det tyske politi. At Lie grep inn overfor norske patrioter, hadde han ikke hørt eksempler på. Men om Lie hadde vært mer aktiv, kunne han ved hjelp av dette rundskrivet skaffet mange norske tjenestemenn ubehageligheter. Sund ville protestert mot at rundskrivet ble sendt ut, om ikke Administrasjonsrådet hadde bedt ham ikke gjøre det.

Sorenskriver Meyer var av Administrasjonsrådet foreslått til den stilling Lie fikk. Det kjente han ikke selv til, men hadde Administrasjonsrådet anmodet ham, ville han tatt stillingen.

Politimester Welhaven hadde forlangt at hans distrikt ble holdt utenfor Lies virkefelt. Han fant Lie upålitelig, lat og farlig. Han hadde ikke latt Harbek forstå at han fant Lie farlig, da han gikk ut fra at Harbek selv kjente

mannen.